

Trifolium spadiceum

Brunklöver

Klass: Magnoliopsida (tvåhjärtbladiga blomväxter), **Ordning:** Fabales (ärtordningen), **Familj:** Fabaceae (ärtväxter), **Släkte:** *Trifolium* (klöverar), **Art:** *Trifolium spadiceum* - brunklöver L. **Synonymer:** *Chrysaspis spadicea* (L.) Greene

Kännetecken

Brunklöver är en ett- eller tvåårig, vanligen omkring två decimeter hög ört, där höstgroende plantor övervintrar som gröna bladrossetter. Bladen är, som hos andra klöverarter, skaftade och treflikiga med svagt naggade bladskivor. Blommorna sitter tätt samlade i huvuden i toppen av stjälkarna. Blomhuvudena är ovala eller kort cylindriska och karaktäristiskt tvåfärgade med glänsande kastanjebruna vissna blommor i den nedre delen och lysande gula blommor i toppen. Det breda, längsfårade seglet täcker resten av blomman när blomningen är över. Brunklöver känns lätt igen på blommornas färg och kan knappast förväxlas med någon annan klöverart. Brunklöver blommar i juni och juli.

Utbredning och status

Brunklöver har påträffats i så gott som alla svenska landskap, men i de sydligaste bara helt tillfälligt. Växten har sin huvudutbredning i norra Svealand och södra Norrland där den tidigare varit välspriidd eller tämligen allmän. Arten anses inkommen österifrån under 1600- eller 1700-talet och senare oavsiktligt spridd med vallodling (Malmgren 1982). Den första fynduppgiften är från Gottsunda i Uppland och publicerades av Linné 1755 (Nordstedt 1920). Från Närke är den känd sedan 1758 (Lövgren 2013), från Södermanland sedan 1827 (Rydberg & Wanntorp 2001) och från Gästrikland sedan 1810. I andra landskap har arten uppenbarligen kommit in först under senare delen av 1800-talet t.ex. i Småland, Bohuslän och Norrbotten. Troligen har växten fått en omfattande spridning med foder och lokalt vallfrö när insåningen av klöver och gräsfrö slog igenom mot slutet av 1800-talet. Spridningen med vallfrö upphörde troligen under 1900-talet med effektivare frörensning.

Växten är på stark tillbakagång i de flesta landskap. I Halland och Bohuslän i finns många gamla uppgifter men inga fynd har gjorts under florainventeringarna i slutet av 1900- och början av 2000-talen. I Småland har den tidigare påträffats i 14 florarutor men bara i fem under inventeringen 1978-1992 (Edqvist & Karlsson 2007). I Västergötland finns ca 40 gamla lokaler men endast tolv aktuella under florainventeringen 1984-1997 (Bertilsson m.fl. 2002). Även i landskap där den tidigare varit relativt vanlig, till exempel i Närke, Hälsingland, Medelpad och Ångermanland, uppges den ha minskat betydligt. Tydligast illustreras detta vid jämförelsen mellan Almquists (1929) inventering av Uppland under det tidiga 1900-talet och den senaste inventeringen (Jonsell 2010). Brunklöver har mer än halverat sin förekomst i landskapets rutor, från 297 till 130 (Maad m.fl. 2009). Danielsson (1994) uppger dock att växten förefaller ha utökat sin utbredning i Härjedalen genom spridning längs vägarna.

I övriga Norden finns arten utbredd i sydöstra Norge och hela södra Finland. I Danmark har arten bara påträffats tillfälligt (Wind & Pihl 2010).

Växten är i huvudsak europeisk med en sammanhängande östlig utbredning till Uralbergen och västra Sibirien. Utbredningen i södra Europa följer ett smalt bälte från norra Spanien österut via alperna till den sammanhängande utbredningen i Östeuropa och Ryssland. Ett utbredningsområde finns även i Kaukasus (Hultén & Fries 1986).

Brunklöver är rödlistad som Nära hotad (NT) i Finland (Rassi m.fl. 2010), som Starkt hotad (EN) i Tjeckien (Grulich 2012) och Tyskland ("Stark gefährdet"; Ludwig & Schnittler 1996) samt som Sårbar (VU) i Schweiz (Moser m.fl. 2002).

Ekologi

Brunklöver är ljuskrävande och konkurrenssvag. Den sprids lätt med frön men behöver gles vegetation och blottad jord för att gro och utvecklas. Brunklöver växer både på frisk och fuktig mark men ogärna på torra solexponerade marker. Arten föredrar magra finkorniga jordar, gärna finsand, mo eller mjäla men den kan även växa på torv, lera och slaggstensgrus. Troligen bildar arten fröbank, vilket skulle kunna förklara plötsliga massförekomster på matjordstäckter eller annan blottlagd jord. Men arten är också mycket lättspridd och känd för att oväntat dyka upp på nya platser.

Brunklövern har sitt ursprung i odlingslandskapet och de flesta lokaler har anknytning till tidigare brukande i någon form. En stor och troligen ökande andel lokaler finns dock på skogsvägar långt från odlad mark. Vanliga växtplatser är gräsbevuxna brukningsvägar, vägskärningar, rensade dikesslänter och trädor. Arten kan även uppträda längs större landsvägar, i grustag och på stationsområden. Enstaka moderna fynd har gjorts i glesa vallar och ängar men gamla uppgifter vittnar om att arten förr var vanlig i slåtterängar.

Hot

Rationaliseringar i jordbruket med täckdikning, tätare grödor och mindre andel naturliga fodermarker har uppenbart missgynnat arten. Längs vägkanter kan igenväxningen med lupiner vara ett allvarligt hot.

Åtgärder

Brunklöver gynnas genom årlig slåtter av exempelvis vägrenar och annan måttlig störning. Arten bör följas genom riktade inventeringar.

Litteratur

- Artportalen. 2015. *Rapportsystem för växter, djur och svampar*. ArtDatabanken, SLU. [<http://www.artportalen.se>] [uttag 2015-11-25].
- Artskart. 2015. Artskart 1.6. Artsdatabanken og GBIF-Norge [<http://www.gbif.no/>].
<http://artskart.artsdatabanken.no> [uttag 2015-11-25].
- Bertilsson, A., Aronsson, L.-E., Bohlin, A., Börjesson, G., Geijer, M. & Sahlin, E. 2002. *Västergötlands flora*. SBF-förlaget, Lund.
- Blomgren, E., Falk, E. & Herloff, B. (red.) 2011. *Bohusläns flora*. Föreningen Bohusläns Flora, Uddevalla.
- Danielsson, B. 1994. *Härjedalens kärlväxtflora*. SBT-förlaget, Lund
- Delin, A. 1985. Brunklöver - en art på tillbakagång. *VÄX* 1/1985: 30.
- Edqvist, M. & Karlsson, T. (red.) 2007. *Smålands flora*. SBF-förlaget, Uppsala.
- Georgson, K., Johansson, B., Johansson, Y., Kuylenstierna, J., Lenfors, I. & Nilsson, N.-G. 1997. *Hallands flora*. SBF-förlaget, Uppsala.
- Grulich, V. 2012. Red list of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. *Preslia* 84: 631-645.
- Hultén, E. 1971. *Atlas över växternas utbredning i Norden. Fanerogamer och ormbunksväxter*. 2:a uppl. Generalstabens litografiska anstalts förlag, Stockholm.
- Hultén, E. & Fries, M. 1986. *Atlas of North European vascular plants north of the Tropic of Cancer*. Koeltz Scientific Books. Königstein.
- Jonsell, L. (red.) 2010. *Upplands flora*. SBF-förlaget, Uppsala.
- Lidberg, R. & Lindström, H. 2010. *Medelpads flora*. SBF-förlaget, Uppsala.
- Ludwig, G. & Schnittler, M. 1996. *Rote Liste gefährdeter Pflanzen Deutschlands*. Bundesamt für Naturschutz, Bonn.
- Löfgren, L. 2013. *Närkes flora*. SBF-förlaget, Uppsala.
- Maad, J., Sundberg, S., Stolpe, P. & Jonsell, L. 2009. Floraförändringar i Uppland under 1900-talet - en analys från Projekt *Upplands flora*. *Svensk Botanisk Tidskrift* 103(2): 67-104.http://svenskbotanik.se/wp-content/uploads/2013/10/maad_1.pdf, http://svenskbotanik.se/wp-content/uploads/2013/10/maad_appendix.pdf
- Malmgren, U. 1982. *Västmanlands flora*. Botaniska Centralredaktionen, Lund.
- Mascher, J.W. 1990. *Ångermanlands flora*. SBT-redaktionen, Lund.
- Moser, D.M., Gygax, A., Bäuml, B. & Wyler, N. 2002. *Rote Liste der gefährdeten Arten der Schweiz. Farn- und Blütenpflanzen*. Bundesamt für Umwelt, Wald und Landschaft, Bern.
- Nordstedt, O. 1920. Prima loca plantarum suecicarum. Första litteraturuppgift om de i Sverige funna vilda eller förvildade kärlväxterna. Bilaga till *Botaniska Notiser* 1920: 1-95.
- Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (red.) 2010. *The 2010 red list of Finnish species*. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.
- Rydberg, H. & Wanntorp, H.-E. 2001. *Sörmlands flora*. Botaniska Sällskapet i Stockholm.
- Stenberg, L. 2010. *Norrbottnens flora II*. SBF-förlaget, Uppsala.
- Wind, P. & Pihl, S. (red.) 2010. *The Danish red list*. The National Environmental Research Institute, Aarhus University. [<http://redlist.dmu.dk/>] [uttag 2015-11-25].

Författare

Peter Ståhl 2015. © ArtDatabanken, SLU